

Egalitatea de gen în Moldova

GHID PE ÎNȚELESUL TUTUROR

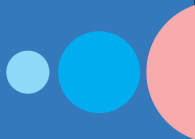
Chișinău, 2019

Acest Ghid a fost elaborat de către UN Women (Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitate de Gen și Abilitarea Femeilor) și finanțat de Suedia.

„Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi.
Fiecare om se poate prevala de toate drepturile și libertățile proclamate
în prezenta Declarație fără nici un fel de deosebire ca,
de pildă, deosebirea de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică
sau orice altă opinie, de origine națională sau socială,
avere, naștere sau orice alte împrejurări”

Declarația Universală a Drepturilor Omului

Contribuție: Svetlana Andrieș, Elena Rațoi, Victoria Puiu, Doina Todica

Vozian, Natalia

Teleucă, Veronica.

Egalitatea de gen în Moldova : Ghid pe înțelesul tuturor /

Veronica Teleucă, Natalia Vozian ; contribuție: Svetlana Andrieș [et al.] ; UN Women (Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitate de Gen și Abilitarea Femeilor). – Chișinău : S. n., 2019 (Tipogr. "Pictografic"). – 108 p. : fot.

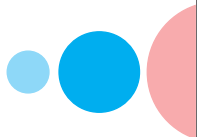
Aut. sunt indicați pe vs. f. de tit. – Apare cu sprijinul financiar al Suediei. – 1000 ex.

ISBN 978-9975-3280-4-3.

305(478)

T 34

Cuprins

INTRODUCERE	4
De ce avem nevoie de egalitatea de gen?	6
Stereotipuri și roluri de gen	18
Evoluția drepturilor femeilor	37
Cadrul legal și instituțional pentru promovarea egalității de gen în Moldova	45
Tabloul statistic din perspectiva gender al Moldovei	54
Implicarea personală în promovarea egalității de gen la nivel comunitar	86

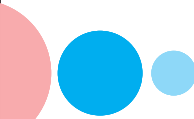

INTRODUCERE

Toate persoanele se nasc libere și egale în demnitate și drepturi, indiferent de rasă, etnie, vârstă, gen, religie, etc. Chiar dacă documentele internaționale și naționale recunosc acest fapt, în realitate, în fiecare secundă, o persoană este discriminată pe baza unui sau mai multor criterii de discriminare. Una din formele cel mai des întâlnite este discriminarea pe criteriu de gen sau discriminarea femeilor pentru faptul că sunt femei.

Mulți din noi au avut situații în viață când au renunțat la un vis sau la o plăcere din cauza anumitor stigme create și impuse de către societate: ești prea tânăr/ă, prea bătrân/ă, ești fată/băiat, nu ai studiile/experiența necesară etc. Chiar dacă la un moment am luat acest fapt drept o normalitate, oricum am conștientizat că am vrea să trăim într-o lume lipsită de stereotipuri, etichetări și prejudecăți.

Acest Ghid prezintă și explică noțiunile și conceptele-cheie privind egalitatea de gen și discriminarea femeilor, cum au evoluat drepturile femeilor și care este situația actuală din Republica Moldova, precum și soluțiile pentru reducerea stereotipurilor de gen și asigurarea reală a egalității dintre femei și bărbați.

DE CE AVEM NEVOIE DE EGALITATEA DE GEN?

Pentru ca fiecare fată, băiat, femeie și bărbat să se poată bucura de toate drepturile și libertățile oferite.

Deși legea prevede că toți oamenii au drepturi și obligații egale, în practică, din cauza stereotipurilor existente în societate, femeile și bărbații trăiesc „scenarii de viață” diferite, chiar dacă în multe cazuri aceste situații nu corespund în totalitate așteptărilor și dorințelor acestora. Principiile egalității de gen promovează ideea că fiecare persoană, indiferent de gen, poate să-și urmeze visul fără să audă replici de tipul „aceasta nu e o treabă pentru femei/ bărbați”.

Foto credit: UN Women Moldova

Pentru a asigura bunăstarea familiei, comunității și țării.

Cele mai prospere țări din lume sunt țările cu cel mai mare indicator al egalității de gen. Egalitatea de drepturi și șanse dintre bărbați și femei, care reprezintă aproximativ 50% din populația planetei, le va permite femeilor să-și folosească talentele și capacitățile în deplină măsură în toate sferele vieții, să facă alegeri mai bune pentru ele însele, pentru familiile și comunitățile lor.

Potrivit unui Raport¹, egalitatea de jure și de facto a femeilor în economie ar spori Produsul Intern Brut până în 2025 cu 11%, ceea ce înseamnă 12 miliarde USD de creștere a bunăstării globale.

¹<https://www.mckinsey.com/featured-insights/employment-and-growth/how-advancing-womens-equality-can-add-12-trillion-to-global-growth>

Egalitatea dintre bărbați și femei este o condiție esențială pentru a reduce violența față de femei și a altor infracțiuni grave și pentru a asigura respectarea drepturilor femeilor și ale copiilor acestora

Consecințe grave ale inegalității de gen sunt violența față de femei, traficul de ființe umane, prostituția, căsătoriile forțate, multilare genitală și altele care atentează la viața acestora și afectează pe termen lung sănătatea și integritatea psihologică a femeilor și copiilor acestora.

În Moldova, egalitatea de șanse dintre femei și bărbați este reglementată de Legea nr. 5 din 09.02.2006².

Discriminarea în bază de gen este tratamentul nedrept și diferit al femeilor în raport cu bărbații, care se manifestă prin limitarea drepturilor și șanselor, diferențierea, respingerea sau excluderea acestora și în consecință limitarea sau anularea drepturilor și libertăților fundamentale.

²Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse dintre femei și bărbați Nr. 5 din 09.02.2006

Foto credit: UN Women Moldova

Legea prezintă noțiunile generale și domeniile în care se aplică măsurile pentru promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare bazate pe criteriul de sex. Aceste domenii sunt munca, educația, sănătatea, politica și participarea în procesul de luare a deciziilor.

Discriminare după criteriul de sex³

Orice deosebire, excepție, limitare ori preferință având drept scop ori consecință limitarea sau intimidarea recunoașterii, exercitării și implementării pe bază de egalitate între femei și bărbați a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului

³IDEM

DEOSEBIRE:

Un magazin angajează femei de serviciu și bărbați în calitate de paznici. *„Pentru că se consideră ceva firesc că femeile sunt cele care trebuie să facă curat, iar bărbații să se ocupe de protecție, chiar dacă aceștia nu sunt în cea mai bună formă fizică”.*

PREFERINȚE:

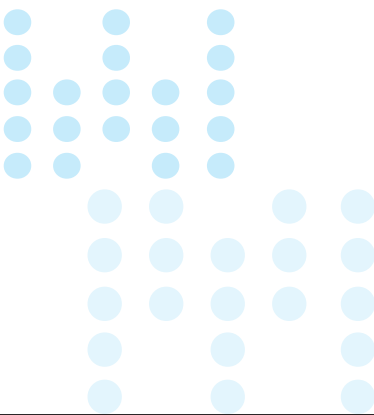
În cadrul unui concurs de promovare pentru o funcție superioară, au depus dosarele de aplicare o femeie și un bărbat. Femeia a fost presată să renunțe de a participa, pentru că se prezumă că aceasta, fiind căsătorită recent, va da naștere unui copil și va sta în concediu de îngrijire a copilului.

EXCEPȚIE/EXCLUDERE:

În clasa a V-a a fost organizată o excursie pentru un grup de elevi la o expoziție de mașini sportive. Fetele au fost excluse din grup, „*pentru că ele oricum nu înțeleg mare lucru în mașini sportive*”.

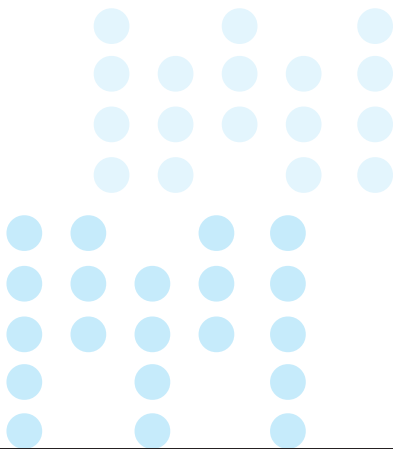
LIMITARE/RESTRICȚIE:

Situația când o bancă refuză acordarea unui credit mamei singure sau femeilor divorțate cu copii, chiar dacă au un venit suficient, pentru că „*nu este un bărbat la casă care să aibă grijă de familie*”.

SARCINĂ DUBLĂ:

Soțul și soția își fac doctoratul. După serviciu, ambii vin acasă să muncească pentru a doua tură: soția pregătește cina, face curat și ajută copiii cu temele pentru acasă, soțul lucrează la teză.

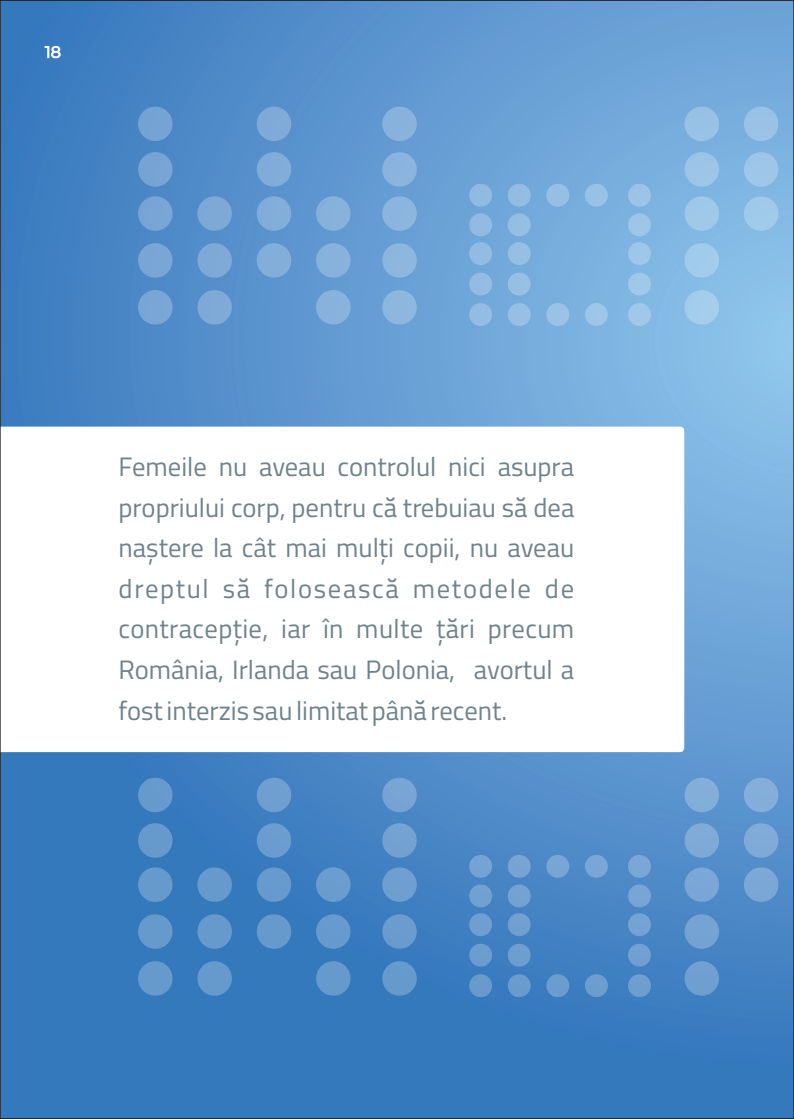

STEREOTIPURI ȘI ROLURI DE GEN

De-a lungul istoriei, femeile au avut o poziție inferioară în raport cu bărbații și li s-a rezervat un rol secundar în viața socială. Până la începutul secolului XX, femeile nu aveau dreptul să învețe, să muncească, să divorțeze, să-și administreze proprietățile și să dispună de banii proprii, să voteze sau să candideze pentru o funcție publică.

Bărbatul era cel care avea dreptul de a decide atât în familie, cât și în societate, iar rolul femeii se limita la nașterea, educația copiilor și treburile casnice.

Femeile nu aveau controlul nici asupra propriului corp, pentru că trebuiau să dea naștere la cât mai mulți copii, nu aveau dreptul să folosească metodele de contracepție, iar în multe țări precum România, Irlanda sau Polonia, avortul a fost interzis sau limitat până recent.

Normele sociale au impus anumite roluri și comportamente pentru bărbați și femei. Convingerile și opiniile societății privind rolul bărbatului sunt că aceștia trebuie să fie lideri, puternici, autoritari, deștepți, să lucreze și să „aducă bani în casă”.

Percepțiile privind rolul și imaginea femeii sunt că ea trebuie să fie o femeie sexy, frumoasă, neputincioasă și prostuță, dependentă de bărbat, dar și o soție perfectă și gospodină, menirea principală a căreia este de a avea grijă de copii și casă.

Stereotipuri de gen - convingerile, opiniile, așteptările rigide și limitative ale societății transmise din generații în generații cu privire la trăsăturile asociate femeilor și bărbaților, masculinitate și feminitate și rolurile tradiționale pentru femei și bărbați.

bărbații sunt mai buni la științe exacte,
tehnologii informaționale, la politică,
sunt mai buni ingineri, medici;

femeile sunt mai sensibile,
empatice, comunică mai bine;

femeile nu stau bine cu logica,
nu sunt șofere bune;

femeile trebuie să se ocupe
de gospodărie, îngrijirea copiilor;

bărbații trebuie să aducă bani
în casă;

fetele trebuie să fie cuminți,
liniștite, curate, ordonate;

băieții/bărbații nu plâng;

bărbații sunt mai degrabă
duri și direcți.

Sex

Totalitatea caracteristicilor anatomo-fiziologice care diferențiază ființele umane în femei și bărbați.

Gen/Gender - aspectul social al relațiilor dintre femei și bărbați, care se manifestă în toate sferele vieții. Dacă aspectele care țin de sex sunt înnăscute, aspectele de gen sunt învățate și pot fi diferite de la o cultură la alta, de la o perioadă la alta. Aspectele de gen vin deseori din stereotipurile existente în societate și nu trebuie tratate drept norme.

Diferența esențială dintre bărbați și femei ține de structura fiziologică a corpului sau sexul acestora. Doar femeile au ciclu menstrual și pot da naștere unui copil, dacă își doresc acest lucru. În rest, atât bărbații, cât și femeile au aceleași drepturi și obligații de a crește și educa copiii, de a munci, de a fi remunerați egal conform competențelor, de a participa în deplină măsură în viața socială, politică, economică și culturală.

Foto credit: UN Women Moldova

GEN/GENDER

**Băieții se joacă cu mașinile,
iar fetele cu păpușile**

**Femeile trebuie să aibă grijă de copii,
iar bărbatul trebuie să aducă bani în casă**

Fetele nu se bat

Bărbății nu plâng

SEX

Femeile nasc copii

Femeile alăptează

**Bărbății, de regulă, au un cromozom X
și un cromozom Y**

Bărbății au barbă și musteață

S-ar părea că femeile sunt cele mai afectate de stereotipurile de gen, dar bărbații la fel au de suferit. Bărbații la fel depun eforturi pentru a corespunde stereotipurilor de gen și de a fi un „bărbat adevărat”. Ei sunt învățați să nu-și manifeste emoțiile, emoțiile bărbătești permise fiind doar furia și violența, nu vor participa la treburile casnice, gătit și nu se vor implica în educația copiilor, activități tradițional considerate a fi „treburile femeilor”, din frica de a fi etichetați, luați în derâdere sau excluși de către colegi și prieteni.

Hiper-masculinitatea este o noțiune psihologică pentru exagerarea comportamentului stereotipic masculin, așa cum ar fi accentuarea forței fizice, agresiunii și a sexualității. Termenul de „hiper-masculinitate” a apărut pentru prima dată în 1984 într-un studiu realizat de Donald Mosher de la Universitatea din Connecticut.

După spusele lui Mosher, acesta constă din trei factori:

1

ATTITUDINI SEXUALE DURE FAȚĂ DE FEMEI;

2

CONVINGEREA CĂ VIOLENȚA ESTE VIRILĂ;

3

EXPERIENȚA PERICOLULUI CA FIIND EXCITANTĂ.

Stereotipurile de gen sunt promovate în manualele școlare, în filme și muzică, în discursuri politice, religioase, dar și în publicitate, unde se utilizează un limbaj sexist.

Limbajul echilibrat în privința genului, pentru care pledăm, este acela care prin expresiile și conotațiile sale asigură un tratament lingvistic egal, nediscriminatoriu atât femeilor, cât și bărbaților⁵.

Limbaj sexist⁴ – expresii și adresări ce prezintă femeia și bărbatul în manieră umilitoare, degradantă și violentă, ofensând demnitatea acestora.

⁴IDEM

⁵Echilibrul de gen în produsele mediale, Asociația Presei Independente, Chișinău, 2016

Foto credit: UN Women Moldova

Unele indicii ce pot fi imediat observate ca mărci ale limbajului sexist⁶ și trebuie evitate sunt următoarele:

FOLOSIREA GENERALIZĂRILOR

și a termenilor cu caracter absolut: „toți bărbații care dețin puterea sunt obsedați de ...”; „toate femeile din politică au în spate ...”; „niciodată o femeie care nu este măritată...”; „întotdeauna bărbații sunt mai raționali, iar femeile mai emotive și isterice” etc.;

REFERIRI STEREOTIPICE

sexualizate despre vestimentație, aspect corporal („Antonia, cu un decolteu amețitor. Cât de sexy arată în a șasea lună de sarcină”; „Pentru ele merită să te uiți la Olimpiada de la Rio” – referințe foto la corpurile semi-dezgolite ale unor sportive și nu la performanțele lor), comportamente, slut shaming (tratarea femeilor ca târfe);

GLUME,

aluzii cu tentă sexuală, vulgarități;

NUMIREA INDIRECTĂ,

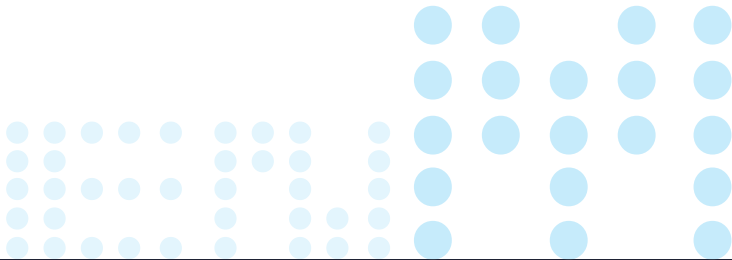
adiacentă unei personalități masculine („soția lui ...”, „fiica/nora lui ...”, „amanta/concubina lui ...”, „Sora ministrului Justiției, acționată în judecată (...) din cauza restanțelor la un credit preferențial”; „Soția ministrului Transporturilor, condamnată definitiv de justiția din România”);

PRIVILEGIAREA INDICILOR

de aparență fizică și/sau de statut marital („tânăra blondă” sau „mamă singuratică”; „un băiat chipeș”; „burlac irezistibil”; „Top 10 burlăcițe în politica autohtonă 2016”);

UTILIZAREA NUMELOR

generice și a numelor de profesii/funcții doar la masculin.

Imagine1.

„Covoarele nu sunt ca soția, ele pot fi schimbate.”

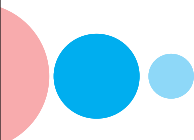
Caracterul sexist al publicității a fost constatat de către Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității prin Actul de constatare nr. 2 din 7 iulie 2017

Publicitate sexistă⁷:

- prezintă femeia sau bărbatul drept obiect sexual, în situații umilitoare sau degradante, violente și care offensează demnitatea umană;
- promovează stereotipuri sexiste în scop discriminatoriu, cu menținerea percepției tradiționale asupra femeii drept o ființă slabă, vulnerabilă și dependentă, având o poziție socială inferioară.

Publicitatea nu doar satisface nevoile de consum, dar formează și transmite anumite valori, creând modele de comportament. Vrând-nevrând, publicitatea influențează asupra modului în care noi percepem noțiunile de bărbat, femeie, fată și băiat, construind modele foarte greu de rezistat. De multe ori, aceste modele fac aluzie, conștient sau nu, la dorințe și fantezii sexuale, roluri rigide de femeie gospodină și bărbat lider ori la tendința spre perfecțiunea fizicului.

Notă: Egalitatea de gen nu este despre a inversa rolurile pe care le au femeile și bărbații, dar pentru a crea oportunități pentru un parteneriat echitabil, în baza unor condiții egale, între aceștia. Deși la moment s-ar putea presupune că deciziile luate de femei și bărbați privind profesia pe care vor să o practice, despre rolurile pe care le au în familie și în societate sunt dictate de libera conștiință, nu putem fi de acord cu această afirmație. Atâta timp cât societatea perpetuează anumite stereotipuri și condamnă anumite purtări, oamenii vor fi impuși să urmeze anumite norme, pentru a fi acceptați.

EVOLUȚIA DREPTURILOR FEMEILOR

Foto credit: UN Women Moldova

DE LA NEVOIE DE EGALITATE DE GEN?

În prezent dispunem, potrivit legii, de toată gama de drepturi civile, economice și politice. Însă primele drepturi politice și civile femeile le-au căpătat abia la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea datorită mișcării feministe.

PRIMELE MIȘCĂRI FEMINISTE AU OBTINUT:

-Dreptul la vot al femeilor - Marea Britanie, prima țară din Europa unde femeile au putut vota;

-Educația primară, gimnazială și liceală obligatorie pentru fete;

-Fetelor le este permis accesul la universități;

-Accesul la profesii anterior interzise femeilor care necesitau studii superioare – juriste, doctore și farmacistes, funcționare publice;

-Recunoașterea dreptului la proprietate pentru femeile căsătorite, dreptul de a administra bunurile și banii proprii fără acordul soțului;

-Dreptul de a încheia contracte fără acordul soțului și de a se reprezenta pe sine;

-Drepturi egale în cazul desfacerii căsătoriei și tutelei asupra copiilor.

1930

ÎN PERIOADA 1930 – 1970, ACESTE DREPTURI AU FOST EXTINSE:

- Au fost prevăzute salarii și condiții egale de muncă pentru femei și bărbați;
- Dreptul la protecție socială: a fost interzisă concedierea femeilor însărcinate și sancționat refuzul de a angaja femeile cu copii și femeile căsătorite;
- A fost prevăzut dreptul femeilor de a candida în Parlament, nu doar în cadrul autoritățile locale;
- Au fost legalizate utilizarea metodelor de contracepție și avorturile;
- Au fost aprobate legi care interzic căsătoriile cu minorele și căsătoriile forțate.

1970

DUPĂ ANII 1980:

-Au fost aprobate Convenții internaționale și legi naționale cu privire la asigurarea egalității dintre femei și bărbați în toate domeniile;

-Au fost aprobate Convenții internaționale și legi naționale cu privire la violența în familie și față de femei.

**ÎN MOLDOVA FEMEILE
AU OBȚINUT DREPTUL DE VOT
ȘI DREPTURI CIVILE DIN 1940**

1980

Mișcarea feministă (feminismul) - mișcarea pentru drepturile femeilor care s-a dezvoltat ca o mișcare împotriva discriminării femeilor, pornind de la ideea că femeile au fost și sunt constant dominate și oprite de către bărbați în virtutea faptului că s-au născut femei, relațiile lor cu bărbații fiind mai ales relații de supunere care se dezvoltă în cadrul societăților și familiilor patriarhale.

ȘI ACUM ÎN MOLDOVA, INCLUSIV ÎN STATISTICILE OFICIALE, SE FOLOSEȘTE TERMENUL DE „CAP DE FAMILIE” DOAR PENTRU BĂRBAT. FEMEILE DEVIN „CAPI DE FAMILIE” DACĂ SUNT SINGURE, DIVORȚATE SAU VĂDUVE.

Foto credit:
UN Women Moldova

De ce avem nevoie de instrumente
pentru protejarea și promovarea
egalității de gen?

Legile și instituțiile statului trebuie
să contribuie la promovarea egalității de gen.

Rolul dreptului internațional (de exemplu, Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor - CEDAW) continuă să fie un mecanism important în responsabilizarea statelor semnatare de a interzice discriminarea împotriva femeilor și de a abroga legile discriminatorii.

Mai important, dincolo de simpla oferire a anumitor drepturi și libertăți, instituțiile și legile naționale au potențialul de a cataliza transformări culturale și sociale profunde, cum ar fi spargerea stereotipurilor și prejudecăților de gen, prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor, eliminarea discriminării de gen. Instituțiile de justiție și sistemul judiciar au un rol esențial, în special, ca agenți ai schimbării în stabilirea echității și justiției pentru femei.

CADRUL LEGAL ȘI INSTITUȚIONAL PENTRU PROMOVAREA EGALITĂȚII DE GEN ÎN MOLDOVA

Egalitatea de gen este asigurată de un set de legi naționale și convenții internaționale, pe care Republica Moldova le-a semnat și ratificat. Acest set de documente formează cadrul legal și normativ, prin care drepturile femeilor și ale bărbaților sunt protejate și promovate.

Odată cu semnarea și ratificarea convențiilor și tratatelor internaționale, Republica Moldova și-a asumat angajamente ferme de a asigura drepturi, oportunități, șanse și libertăți egale pentru bărbați și femei, de a elimina toate formele de discriminare împotriva femeilor, de a preveni și combate violența împotriva femeilor și violența domestică.

Cele mai importante acte internaționale sunt:

Declarația Universală a Drepturilor Omului, 1948, ratificată de R. Moldova în 1990;

Convenția Europeană a Drepturilor Omului, 1953, ratificată de R. Moldova în 1995;

Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor, 1979, ratificată de Republica Moldova în 1994;

Convenția ONU cu privire la drepturile politice ale femeilor, 1952, ratificată de Republica Moldova în 1998;

Cele mai importante acte internaționale sunt:

Convenția nr. 111 privind discriminarea în domeniul ocupării forței de muncă și exercitării profesiei, 1958, ratificată de Republica Moldova în 1995;

Declarația de la Beijing și Platforma de Acțiune de la Beijing, 1995;

Rezoluția 1325 a Consiliului de Securitate al ONU, 2000;

Convenția de la Istanbul privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, 2011, semnată de Republica Moldova în 2017;

Pactul internațional cu privire la drepturile sociale, economice și culturale, 1966, ratificată de Republica Moldova în 1993;

Carta Europeană a Egalității pentru Femei și Bărbați în Viața Locală, 2006, semnată de către APL din Moldova în 2008.

Cea mai importantă lege, Constituția Republicii Moldova, spune că „în Republica Moldova, femeile și bărbații beneficiază de drepturi și libertăți egale, fiindu-le garantate și șanse egale pentru exercitarea lor”.

În anul 2006, prin adoptarea Legii privind asigurarea egalității de șanse între bărbați și femei, Republica Moldova a început promovarea egalității de gen și asigurarea echității sociale între femei și bărbați. În anul 2010 a fost adoptat primul Program Național de Asigurare a Egalității de Gen, fiind urmat de mai multe legi privind asigurarea egalității de gen în toate sferele:

Legea privind asigurarea egalității de șanse
între femei și bărbați (2006);

Legea cu privire la asigurarea egalității
(2012);

Legea cu privire la publicitate (1997);

Legea nr. 71 pentru modificarea
și completarea unor acte legislative (2016),
prin care sunt introduse prevederi ce țin
de concediu paternal, cota minimă de
reprezentare de 40% pentru ambele
sexe la elaborarea listelor de candidați
și publicitate sexistă;

Legea presei (1994);

Codul muncii (2003);

Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021 și Planul de acțiuni privind implementarea acesteia (2017);

Strategia națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pe anii 2018-2023 și Planul de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia (2018);

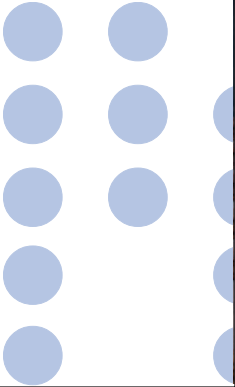
Programul național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2018-2021 și Planul de acțiuni cu privire la punerea în aplicare a acestuia (2018).

Elaborarea, implementarea, avizarea și evaluarea legilor și convențiilor este misiunea instituțiilor guvernamentale, dar și a organizațiilor societății civile. Cel mai important actor la nivel național este Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, care coordonează toate eforturile și acțiunile în domeniul asigurării egalității de gen.

În Moldova, în 2018 activau peste 20 de ONG-uri care au expertiza și misiunea de a promova egalitatea de gen. Acestea, împreună cu organizațiile internaționale, monitorizează activ implementarea legislației naționale, dar și respectarea angajamentelor internaționale, asumate de către Republica Moldova.

De asemenea, ONG-urile oferă asistență și servicii femeilor și bărbaților, fie ale căror drepturi și libertăți au fost încălcate, fie care își doresc să își valorifice șansele și oportunitățile economice, sociale, profesionale și civice.

PARLAMENTUL

53

Foto credit: UN Women Moldova

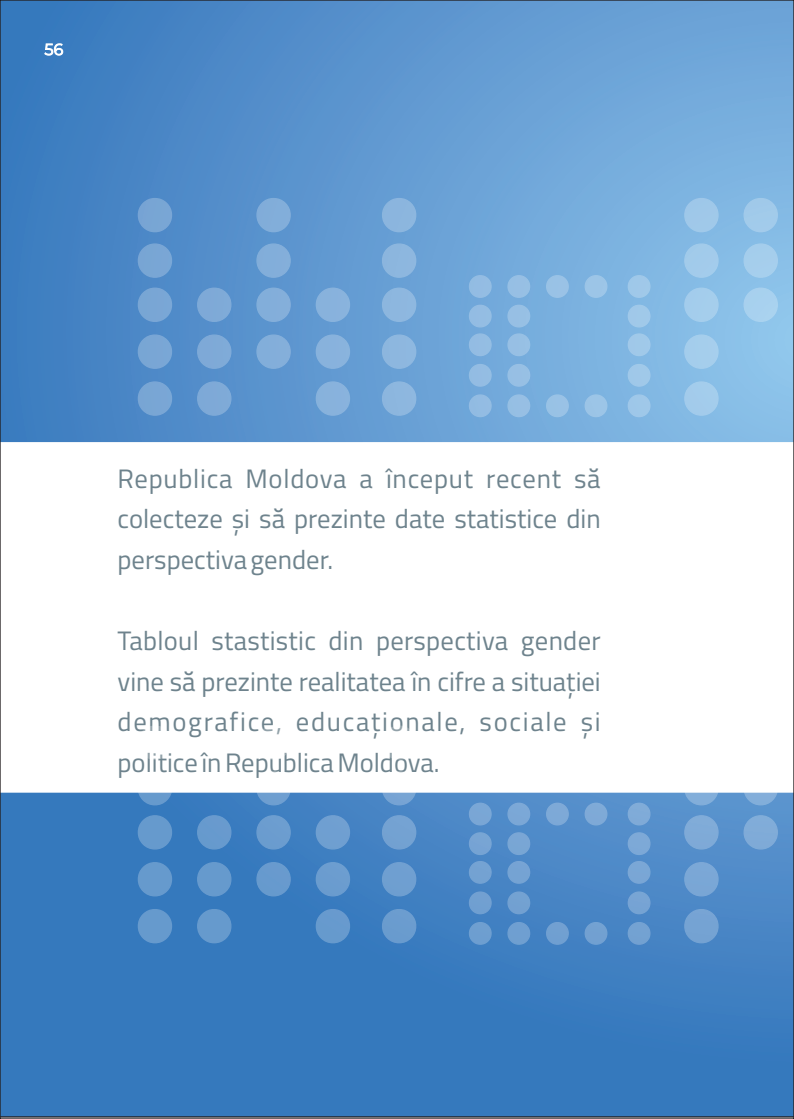
TABLOUL STATISTIC DIN PERSPECTIVA GENDER AL MOLDOVEI

Există inegalități în societatea
din Republica Moldova?

Statisticile dezagregate pe sex ne ajută să înțelegem diversitatea situațiilor și necesităților femeilor și bărbaților și modul în care acestea se schimbă de-a lungul vieții.

De asemenea, datele dezagregate pe sex reprezintă fundamentul pentru elaborarea, implementarea și monitorizarea politicilor publice și programelor echitabile pentru bărbați și femei.

Republica Moldova a început recent să colecteze și să prezinte date statistice din perspectiva gender.

Tabloul statistic din perspectiva gender vine să prezinte realitatea în cifre a situației demografice, educaționale, sociale și politice în Republica Moldova.

Deși conform legislației, femeile în R. Moldova se bucură de aceleași drepturi ca și bărbații, datele statistice scot în evidență anumite dezechilibre și inegalități între femei și bărbați, începând de la accesul pe piața muncii, câștigurile salariale, reprezentarea femeilor în forurile decizionale, etc.

Acest tablou ne ajută să înțelegem cât de profunde sunt anumite fenomene în țara noastră, cum acestea influențează viața femeilor și bărbaților și cât de mari sunt discrepanțele în diverse arii ale vieții dintre bărbați și femei.

Deși tabloul prezintă perspectiva întregii țări, aceasta este suma experiențelor trăite zi de zi a mamelor și taților noștri, bunicilor și bunicelor, surorilor și fraților, prietenilor și prietenelor. În spatele fiecărei cifre sunt persoane și vieți reale.

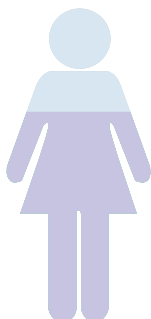
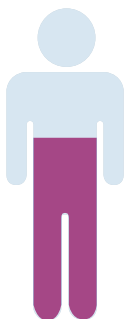

Foto credit: UN Women Moldova

DEMOGRAFIE⁸

93
bărbați

68 ani-bărbați,
speranța de
viață

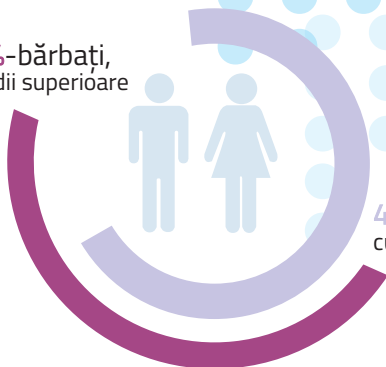
100
femei

76 ani-femei,
speranța de
viață

Acest decalaj dintre speranța de viață a femeilor și bărbaților se datorează nivelului mai înalt al mortalității premature a bărbaților, în special la vârsta aptă de muncă.

EDUCAȚIE⁹

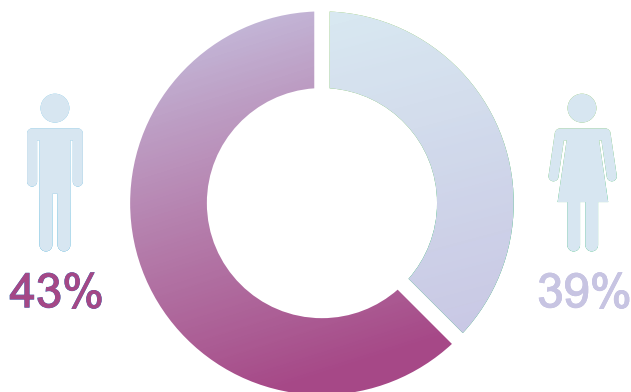
31.4%-bărbați,
cu studii superioare

41.1%-femei,
cu studii superioare

Discrepanța educațională scoate în evidență atât aspecte societale și culturale, dar și structurale. Femeile au o rată de promovabilitate și absolvire mult mai mare decât bărbații. În același timp mulți băieți abandonează sau renunță la continuarea studiilor pentru a deveni activi pe piața muncii.

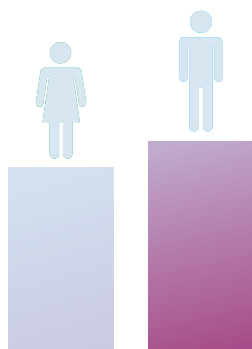
PIAȚA MUNCII¹⁰

CÂȘTIGUL SALARIAL MEDIU LUNAR

Câștigul salarial mediu lunar:

4,631 lei - femei
5,414 lei - bărbați

MĂRIMEA MEDIE A PENSIEI

Mărimea medie a pensiei
pentru limita de vârstă:

1 362,78 lei

FEMEI

1 682,35 lei

BĂRBAȚI

Deși legislația Republicii Moldova garantează acces egal și oportunități în diferite domenii, inclusiv pe piața forței de muncă, participarea femeilor pe piața forței de muncă este cu 4 puncte procentuale mai mică față de cea a bărbaților. Piața forței de muncă se caracterizează prin segregarea de gen pe sectoare, ocupații și poziții de conducere. Inegalitățile pe piața muncii sunt determinate și de practicile discriminatorii realizate de unii anagajatori, lipsa infrastructurii pentru creșterea copiilor, inclusiv a creșelor, perpetuarea normelor și rolurilor de gen în viața personală, etc.

Muncă neremunerată dintr-o gospodărie -
totalitatea activităților casnice/serviciilor
de îngrijire, prestate de către unul sau mai
mulți membri ai familiei, care, în lipsa
acestor membri, ar fi trebuit să fie prestate
de către terțe persoane contra unei
remunerări.

Aceste servicii presupun:
îngrijirea unui sau mai
multor membri ai familiei
(copii, persoane în etate,
bolnave, cu dizabilități),
spălatul hainelor,
curățenie, cumpărături, etc.

Foto credit: UN Women Moldova

Important: munca neremunerată nu implică ideea că femeile ar trebui să fie achitate pentru serviciile de îngrijire pe care le prestează pentru gospodărie. Aceasta presupune o valoare de timp pentru a măsura implicarea fiecărui membru al familiei în treburile casnice.

În medie femeile alocă peste 2 ore pentru muncă neremunerată, încercând să găsească un echilibru între responsabilitățile profesionale și cele casnice. În consecință, femeile au salarii mai mici cu circa 12,4% față de cele ale bărbaților, de regulă au mai puține oportunități de a participa la programe de formare profesională și de formare continuă, cel mai adesea nu pot contribui în mod substanțial la fondul de pensii și, prin urmare, sunt supuse riscului de excluziune socială și sărăcie.

Datorită rolurilor tradiționale de gen, femeile stau mai mult în concedii (de îngrijire a copilului, medicale), fapt ce influențează negativ asupra mărimii pensiei, deoarece, pentru perioadele menționate, la determinarea venitului mediu lunar asigurat, se ia în considerare salariul minim lunar pe țară la data calculării pensiei. Un alt aspect discriminatoriu după criteriul de sex se referă la posibilitățile de a beneficia de pensia anticipată, cu condiția realizării unui stagiu de cotizare de 34 de ani în care se includ doar perioadele contributive.

ABILITAREA ECONOMICĂ¹¹

domeniile bancare,
telecomunicații, construcție,
industrie

manageri
ai întreprinderilor

domeniile învățământului,
sănătății, administrației
publice și asistenței
sociale

26% din manageri ai întreprinderilor sunt femei.

Ponderea femeilor în domeniile învățământului, sănătății, administrației publice și asistenței sociale sunt de peste 71%, în timp ce în domeniile bancare, telecomunicații, construcție, industrie ponderea acestora este sub 10%.

¹¹Profilul femeilor în economie și afaceri, BNS, UN Women, UNDP 2016

Ponderea înaltă în 5 sectoare ale economiei duc la feminizarea acestora și la perpetuarea stereotipurilor că femeile au vocație profesională pentru domeniile sociale, educaționale sau administrative. În același timp, în aceste sectoare se înregistrează unele din cele mai mici salarii din Moldova.

DE CE ESTE NECESARĂ PREZENȚA FEMEILOR ÎN ECONOMIE?

Abilitarea economică a femeilor are un rol vital în bunăstarea familiei, îngrijirii copiilor, dezvoltarea comunității, dar și a țării în întregime.

Participarea activă a femeilor în economie este esențială pentru promovarea unei creșteri economice sustenabile, reducerea sărăciei, îmbunătățirea calității vieții, creșterea nivelului educațional, sporirea eficienței a pieței muncii, minimizarea schimbărilor climaterice.

6 din 10 femei în mediul urban și 7 din 10 femei în mediul rural sunt supuse unei forme de violențe pe parcursul vieții¹².

Costul total al serviciilor prevăzute de stat pentru fiecare caz de violență față de femei este de aproximativ 64 de mii lei, pe când lipsa acestor servicii costă societatea circa 700 de mii de lei¹⁴.

¹²Studiu BNS, UN Women, UNDP, "Violența față de femei în familie în Republica Moldova", 2011

¹⁴Studiu CDF, "Estimarea costurilor violenței în familie și a violenței față de femei în RM", 2016

VIOLENȚA DOMESTICĂ ȘI VIOLENȚA ÎMPOTRIVA FEMEILOR ȘI FETELOR

41,1%

19,1%

27,7%

17,5%

consideră că
sunt momente când
o femeie trebuie să fie
bătută

consideră că
o femeie trebuie
să tolereze violența
pentru a-și păstra
familia.

Violența împotriva femeilor este o problemă pandemică care este adânc înrădăcinată în normele culturale și în comportamentul bărbaților și al femeilor din Moldova. Violența are consecințe negative atât economice, sociale, cât și psihico-emoționale asupra femeilor, copiilor și întregii comunități.

Violența este asociată cu stigmatizarea și există încă o lipsă acută a cunoștințelor și accesului la servicii sociale.

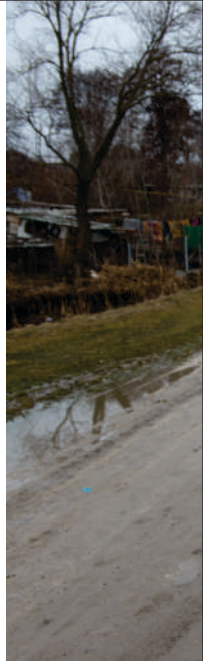
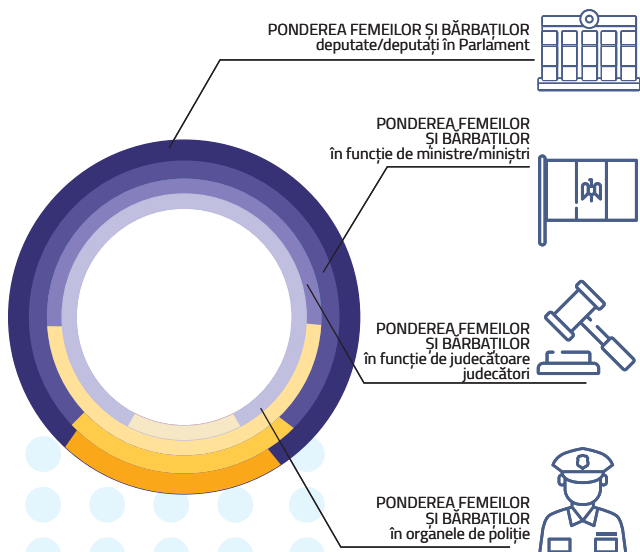

Foto credit: UN Women Moldova

De asemenea, există o cultură generală de toleranță și justificare a violenței. Peste 30% din serviciile oferite victimelor violenței (servicii considerate esențiale de standarde internaționale) nu există în Moldova sau sunt ineficiente.

● PARTICIPAREA FEMEILOR ȘI A BĂRBAȚILOR ÎN POZIȚII DE LUARE A DECIZIILOR¹⁴

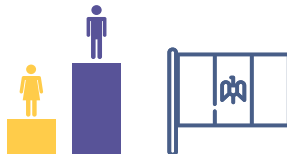
¹⁴Profilul femeilor alege în procesul decizional, BNS, UN Women, UNDP, 2016

PONDEREA FEMEILOR ȘI BĂRBAȚILOR ÎN POZIȚIA DE LUARE A DECIZIILOR

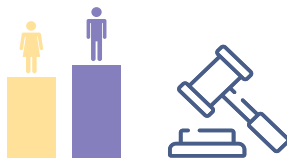
20,8 % - femei
79,2 % - bărbați

25 % - femei
75 % - bărbați

47,7 % - femei
52,3 % - bărbați

17,9 % - femei
82,1 % - bărbați

În 2018, femeile reprezentau 22% dintre deputați, 33,34% dintre miniștri, 21,50% dintre primari, 30% dintre consilieri locali și 18,5% dintre consilieri raionali¹⁶. Femeile din grupurile marginalizate sunt practic absente în pozițiile de decizie.

¹⁶Situația la 23 mai 2018

22% deputați

33,34% miniștri

21,5 % primari

30% consilieri
locali

18,5% consilieri
locali

Luând în considerație că femeile și bărbații au experiențe de viață diferite, ambele genuri trebuie să participe în procesul de luare a deciziilor în mod echitabil, așa încât nevoile tuturor să se regăsească în politicile elaborate și implementate. Identificarea constrângerilor și oportunităților participării femeilor în procesele de luare a deciziilor începe cu înțelegerea statutului reprezentării femeilor în cadrul partidelor politice.

Barierile la nivel de partid constituie obstacole care împiedică femeile să se implice și să influențeze în mod activ platformele politice din cadrul partidelor și, în general, punerea în aplicare a reformelor care vizează promovarea egalității de gen. Tradițional, partidele politice promovau pe liste bărbați, femeile rămânând fie în afara listelor, fie pe ultimele poziții ale listelor. Introducerea cotelor este un mecanism de asigurarea a promovării și participării femeilor în procesele decizionale.

Din 197 de țări, peste 128 au introdus cote de reprezentare a femeilor în forumurile decizionale¹⁷.

Foto credit: UN Women Moldova

Începând cu 2016, partidele politice din Republica Moldova trebuie să includă pe listele de candidați minimum 40% candidați de ambele sexe, drept sancțiune pentru neconformare fiind refuzul de a înregistra partidul în cursa electorală.

¹⁷GENDER QUOTAS DATABASE, 2018, IDEA, <https://www.idea.int/data-tools/data/gender-quotas>

Participarea femeilor în politică contribuie la realizarea proceselor democratice, la o incluziune mai mare și respect pentru diversitate, o cooperare sporită între partidele și grupuri etnice. Participarea femeilor în forurile decizionale este un catalizator al promovării egalității de gen și influențează politicile publice și soluții propuse.

Cercetările arată că în funcție de sexul legiuitorului - bărbat sau femeie - prioritățile și agenda pentru politici publice diferă enorm de mult. Femeile din politică reprezintă vocea și necesitățile femeilor și ale alegătorilor marginalizați și contribuie la îmbunătățirea capacității de reacție de elaborare a politicilor și a mecanismului de guvernare.

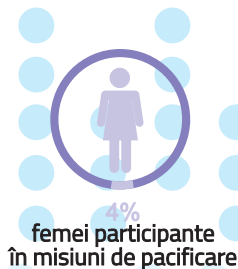
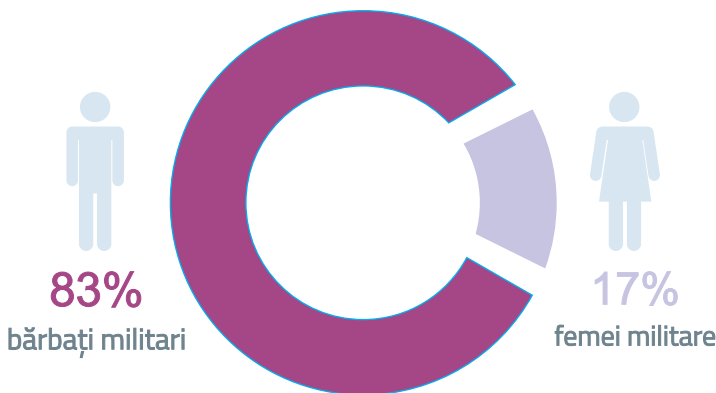
Există dovezi clare că atunci când femeile sunt alese în funcție de decizie, există o îmbunătățire a procesului de elaborare a politicilor care accentuează calitatea vieții și reflectă prioritățile familiilor, femeilor, etnicilor și grupurilor marginalizate.

Participarea politică a femeilor are efecte pozitive și democratice profunde asupra comunităților, partidelor politice și a vieții cetățenilor.

În prezent, femeile se confruntă cu o serie de obstacole sociopolitice, economice și culturale în procesul accederii către forurile decizionale. Aceste bariere se referă la perpetuarea modelului masculin asociat vieții politice, dificultatea reconcilierii vieții profesionale și personale, accesul limitat la resurse, înrădăcinarea stereotipurilor și percepțiilor referitoare la capacitatea femeilor de a conduce.

FEMEILE ÎN PROCESELE DE PACE ȘI SECURITATE

Importanța implicării femeilor în activități de menținere a păcii a fost recunoscută la nivel internațional, inclusiv prin adoptarea Rezoluția 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitate.

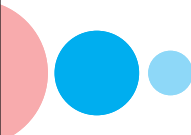
Numeroase studii și experiențe arată că participarea activă a femeilor în misiuni de pacificare contribuie la soluționarea eficientă a conflictelor și la păstrarea păcii.

Foto credit: UN Women Moldova

Deși legislația Republicii Moldova garantează reprezentarea și implicarea echitabilă a femeilor și a bărbaților în domeniul securității și păcii, datele statistice arată că ponderea femeilor în acest domeniu rămâne la cote minime.

Mai mult decât atât, existența stereotipurilor privind rolul femeii în sectorul de securitate și apărare contribuie la menținerea percepției că acesta este un domeniu masculinizat.

● IMPLICAREA PERSONALĂ ÎN PROMOVAREA EGALITĂȚII DE GEN LA NIVEL COMUNITAR

Egalitatea de gen nu este despre ei și ele. Este despre noi și voi, tu și eu. Este despre o viață mai bună pentru bunica noastră, pentru care ne dorim o pensie mai mare și servicii medicale de calitate, este despre sora noastră, care dorește să ajungă ofițeră în armată, este despre tatăl nostru care vrea să aibă mai mult timp pentru a petrece cu noi, este despre fratele nostru care s-a decis să se facă asistent medical, este despre vecina noastră care suferă în fiecare zi din cauza violenței domestice.

Foto credit: UN Women Moldova

Fiecare din noi, indiferent de vârstă, ocupație sau statut social, poate contribui la promovarea egalității de gen în școală, universitate, companie sau comunitate.

Există 3 pași, pe care îi poți urma pentru a contribui la promovarea egalității de gen:

Identifică o arie a egalității de gen
în care dorești să te implici:

- a) Promovarea femeilor în poziții de luare a deciziilor;
- b) Abilitarea economică și antreprenorială a femeilor;
- c) Eliminarea violenței împotriva femeilor și fetelor;
- d) Implicarea bărbaților în îngrijirea și creșterea copiilor;
- e) Implicarea femeilor și fetelor în domenii de tehnologii informaționale și comunicații;
- f) Protejarea drepturilor femeilor migrante;
- g) Promovarea unei comunicări non-violente în rândul bărbaților și femeilor;
- h) Alte domenii care țin de promovarea egalității de gen.

Scrive 3 activități/acțiuni pe care le poți face personal, în acest domeniu. Fiecare dintre noi are capacitatea, puterea și dorința de a realiza cel puțin 3 acțiuni.

1. Pot să fac un interviu cu o antreprenoare din comunitate și să-l public pe blog-ul meu sau în ziarul localității.

2. Pot să vorbesc cu tinerii din localitate despre eliminarea violenței sau hărțuirii sexuale sau aș putea să îi propun dirigintei să discutăm la ora de dirigiență despre acest fenomen și cum le putem combate.

3. Dacă aflu despre un caz în care o femeie sau un bărbat a fost discriminat, îl/o pot informa unde să se adreseze.

EXEMPLE

Impărtășește experiența, emoțiile și trăirile pe care le-ai avut cu prietenii, familia și colegii tăi.

Instrumente de promovare a egalității de gen:

POLITICI

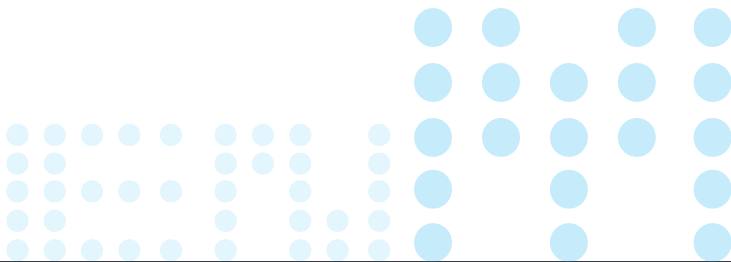
orice strategie, plan de acțiuni, program, lege sau alt act legislativ care contribuie în mod direct sau indirect la protejarea drepturilor femeilor, promovarea egalității de gen, asigurarea echității sociale.

MECANISME

pot fi marșuri pașnice, petiții, rapoarte alternative, campanii, comisii interministeriale, grupuri de lucru, regulamente, standarde pentru prestarea serviciilor.

Una din cele mai importante politici la nivel național este Strategia Națională privind Asigurarea Egalității de gen între Femei și Bărbați (2017-2021), iar la nivel local este Legea nr. 436 din 28.12.2006 privind administrația publică locală, care asigură integrarea transversală a dimensiunii de gen, inclusiv prin numirea unităților gender la nivel local 1 și 2.

În fiecare an, între 25 noiembrie-10 decembrie, fiecare din noi poate participa la campania globală „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen”.

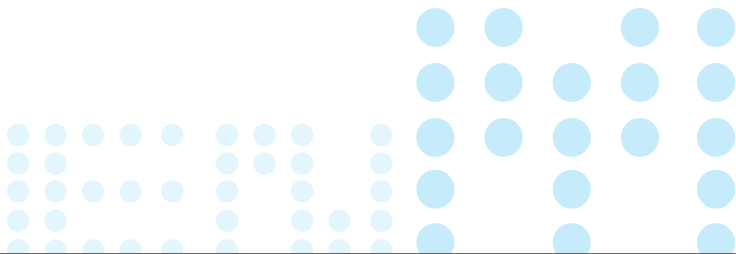
PROMOVAREA EXEMPLELOR POZITIVE

Moldova are femei cu care se poate mândri și care sunt exemple ce inspiră atât femei, cât și bărbați. Promovarea lor în mass-media, pe rețele de socializare, invitarea lor la evenimente locale, naționale și internaționale este o recunoaștere vizibilă și importantă, dar și oferirea spațiului de comunicare și apreciere a rezultate obținute. De asemenea, ele vor putea împărtăși din experiența lor și altor persoane care ar dori să le urmeze exemplul.

Scriind un mic articol, discutând cu elevii sau studenții despre prevenirea violenței și relații armonioase în cuplu, ajutând o victimă cu informație despre prestatorii de servicii, ONG-urile specializate, adăposturi sunt acțiuni concrete de implicare a fiecărui din noi.

În cadrul campaniei „Tu știi că poți”, desfășurată în martie 2018 de către UN Women, au fost prezentate istoriile a 10 femei care au reușit să se afirme în diverse domenii de activitate și care, prin propriul exemplu, au demonstrat că pot obține succese remarcabile, astfel motivând și alte femei să își scrie propriul destin.

Campania a prezentat exemplele pozitive ale femeilor care au făcut istorie în Republica Moldova și au fost „primele” în domenii dominate de bărbați, cum ar fi politica, sportul, armata, afaceri, știința, ingineria, etc.

Implicarea femeilor poate fi realizată prin participarea în diverse platforme, asociații, grupuri de inițiativă, rețele.

Formele grave de discriminare ale femeilor sunt hărțuirea sexuală, violența psihologică, fizică, economică, violența sexuală, traficul de femei, prostituția, căsătoriile forțate și mutilarea genitală a fetelor. Atunci când ți se întâmplă un abuz, trebuie să cunoști care este dreptul tău și să te adresezi după ajutor.

Ai dreptul să te adresezi la poliție, medic/ă, asistent/ă socială sau primar/ă, parajurist/ă, procuror/ă, care sunt obligați să te informeze și să-ți acorde tot suportul necesar.

Poți apela la Telefonul de încredere pentru Femei **08008 08008** care activează **24/24**, în regim confidențial și gratuit sau la apelul de urgență **112**.

Alte instituții la care poți scrie o plângere în cazul în care te confrunți sau ești martor/a unui caz de discriminare în bază de gen:

Consiliul pentru prevenirea și eliminarea
discriminării și asigurarea egalității:

www.egalitate.md

Republica Moldova, MD-2004, Chișinău,
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 180 of. 405

E-mail: info@egalitate.md

Avocatul Poporului (Ombudsmanul)

www.ombudsman.md/

Republica Moldova, MD-2012. Chișinău,
str. Sfatul Țării, nr. 16

E-mail: ombudsman@ombudsman.md

HĂRȚUIRE SEXUALĂ

manifestare a unui comportament fizic, verbal sau nonverbal care lezează demnitatea persoanei ori creează o atmosferă neplăcută, ostilă, degradantă, umilitoare sau insultătoare în scopul de a determina o persoană la raporturi sexuale ori la alte acțiuni cu caracter sexual nedorite, săvârșite prin amenințare, constrângere, șantaj.

VIOLENȚA ÎN FAMILIE¹⁸

acte de violență fizică, sexuală, psihologică, spirituală sau economică, cu excepția acțiunilor de autoapărare sau de apărare ale altei persoane, inclusiv amenințarea cu asemenea acte, comise de către un membru de familie în privința altui membru al aceleiași familii, prin care s-a cauzat victimei prejudiciu material sau moral.

¹⁸Legea cu privire la violența în familie nr. 45 din 2007,

<https://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id335531&lang=1>

Te poți adresa și la una din organizațiile nonguvernamentale care oferă asistență psihologică, juridică, medicală, plasament pentru tine și copii tăi, reabilitare economică și socială. Aceste servicii sunt gratuite și confidențiale.

Violența este folosită pentru a intimida, umili sau înfricoșa victima și pentru a impune controlul asupra ei. Este un model de comportament, în care partenerul intim aplică violența fizică, constrângerea, amenințările, intimidarea, izolarea și abuzul emoțional, sexual și economic pentru a controla sau schimba comportamentul celuilalt partener.

În 95% de cazuri de violență, victimele sunt femei, iar agresorul poate fi soțul, fostul soț, partenerul sau fostul partener, inclusiv tații, tații vitregi, sau alți membri ai familiei.

CARE SUNT DREPTURILE TALE DACĂ EȘTI VICTIMĂ A VIOLENȚEI?

POȚI SOLICITA POLIȚISTULUI EMITEREA UNUI ORDIN DE RESTRICȚIE SAU JUDECĂTORULUI EMITEREA ORDONANȚEI DE PROTECȚIE.

POȚI BENEFICIA DE:

**1 CONSILIERE ȘI ASISTENȚĂ JURIDICĂ GRATUITĂ;
2 ASISTENȚĂ MEDICALĂ GRATUITĂ;
3 CONSILIERE ȘI ASISTENȚĂ PSIHOLOGICĂ GRATUITĂ;
4 PLASAMENT GRATUIT ȘI CONFIDENȚIAL PENTRU TINE ȘI COPIII TĂI;
5 SCUTIREA DE LA PLATA TAXEI DE STAT LA SOLICITAREA ORDONANȚEI DE PROTECȚIE.**

ORDINUL DE RESTRICȚIE DE URGENTĂ:

Este actul emis de polițist pentru a înlătura imediat agresorul din locuință și pentru a evita repetarea violenței;

Este emis de poliție imediat, pentru o perioadă de până la 10 zile și se pune îndată în aplicare;

Agresorul este scos din locuință chiar dacă aceasta îi aparține cu drept de proprietate.

ORDONANȚA DE PROTECȚIE:

Este actul emis de instanța de judecată la cererea victimei, polițistului, procurorului sau asistentului social, în cazul în care victima nu poate depune cererea personal.

Este emisă în maxim 24 de ore de la primirea cererii.

Tu, prietenii, membrii familiei tale sau colegii tăi pot apela cu încredere la instituții și organizații active în domeniul apărării drepturilor omului, promovării egalității de gen și eliminării tuturor formelor de discriminare.

Acestea îți vor oferi suport informațional, consiliere psihologică și juridică, împărtășirea expertizei, colaborare.

